

Germ. 24. köt. 65. l. található jelentés. V. ö. Korr.-Blatt d. Ver. f. siebg. Landeskunde, 1882. évf. 55. és 81. lapjait (Wattenbach pótlékát).
Kramer: Gesch. d. Deutschen in Nord-Siebenbürgen (a beszterczei gymn. értesítőjében. 1871. Radna).

A magyar hadtörténelmi irodalom repertoriumát összeállította

Dr. Mangold Lajos.

MAGYAR HADI SZABÁLYZATOK GYŰJTEMÉNYE.

Apafy Mihály szebeni edictuma 1686-ból.

Minthogy mindenekben, kiváltképpen a szállott várakban s helyekben is megkívántatik a jó egyesség; militaris disciplina nélkül soha sem meg nem maradhat, sem semmi dolog jól végbe nem mehet: annak-okaért kívántatik, hogy minden rendek, ez alól megirt edictumokat megtartsák.

1. Valaki illetlenül szitkozódik, toties quoties fogná continuálni: megpálczáztassék; ha pediglen káromkodó szókat, ugymint ördögadta, teremtette és hasonlókat, meghaljon érette.

2. Valaki egymásnak becsületit meg nem adná, az dolognak nivoltjához képest büntetődjék.

3. Valaki egymást fegyverrel, ütéssel, veréssel, fenyegetné, megpálczáztassék keményen, ha haragból vért ontana, fegyvert volna más ellen, váгна vagy löne, meghaljon érette, ha kinek kitől bántódása vagyon, előttejárójának eligazításától várjon.

4. Valaki paráznaságban találtatik, szabados személy megpellengéztossék, nős ember megöletik, az ki pedig erőszakot téssen, akárki legyen, megöletik érette.

5. Valaki lopásban találtatnék három forinton fellyül, felakasztassék; azon alól, ha lop, keményen megpálczáztatván, az ellopott marhát is megfizesse, ha elő nem adhatja; az ki pedig kenyeres társát lopná meg, meghaljon érette, hasonlóképpen az, ki gazdáját s gazdája szállóját meglopná, meghaljon érette.

6. Az, ki szállásosztó jele, hire nélkül, erővel foglalna szállást, avagy gazdája derék kárával helyt foglalna, veréssel vagy tömlöczözéssel büntetődjék, derekas erőszaktételeért meghaljon; az ki gazdáját ingyen való gazdálkodásra erőltetné, vagy más ember szállását erővel elfoglalná, hasonlóképpen meghaljon.

7. Valaki utcán vagy piacon, csak egy pénz érő marhát is elvonna, vagy lopna, megpálcáztatván, az elvont marhának az árát is megfizesse; az ki pedig uton járókat, akárminemű élés, fahozó embereket fosztana, juhokat vagy egyéb marhákat, Pásztorok elől elvonná erővel és akármiképpen az élésnek szabados behozását impediálná, meghaljon érte.

8. Valaki engedelem nélkül zsákmányolna, falukra kimenne, akarmi élésnek és a szegénységnek javainak elvételére, meghaljon érte.

9. Ha valaki szolgálja elszöknék, az kinél találtatik, törvény nélkül tartozzék Urának keziben adni, ha pedig utcákon vagy egyéb helyeken találtatnának afféle elszökött szolgálak, avagy bizonyos gazda nélkül lézengő emberek szabadosan, megfogattassanak.

10. A melly szolgál, avagy egyéb Rendek is, Feő Generális ur vagy Polgár Mester és Király Biró uramék hírek nélkül ki akarna menni, megfogattatván eleikbe vitessenek és érdemök szerint büntetessenek, az kik pedig a kapun beakarnának jőni, ugyan eő kegyelmességök elé vitessenek megvizsgáltatásra.

11. Minden ember szolgáját, cselédjét, illendeő fenytékben tartsa, mert ha excessust tevén Urától érdeme szerint meg nem büntetődik, Urok büntetődik szolgálójoknak cselekedetökhöz képest. Valamely tiszt alatta valót illendőképpen meg nem zabolázná és illendő fenytékben nem tartaná, hasonlóképpen büntettetik.

12. Valakik előtte járók ellen engedetlenkednek, azok ellen támadnak, szóval vagy cselekedettel, minden kedvezés nélkül meghaljon érte.

13. Valakinek, hol helyet mutatnak, vagy élet vagy halál, helyét megtartsa; az ki meg nem tartaná, akarmi okokból, meghal érte.

14. Semmi szóra avagy egyéb jelre a fokokról bátyákról szót ki ne adjon, fejevesztése alatt; sőt valaki Ellenség közibe írna, izenne közönséges tetszéssen kívül, vagy akárminemű jelt adna, az Ellenséggel titkon vagy nyilván egyetértene, meghaljon érte.

15. Senki éjszaka lámpás vagy szövétnek nélkül ne járjon, mert ha ugy találtatik akár ki is, akár városi Rendtől, akár Præsidiariusoktól, megfogattatván és fogságba tétetvén reggel előttejárója kezébe adatik és érdeme szerint büntettetik. Ha azzal mentené magát, előttejárójátul küldetett, vigyék annak eleibe igazságadására, a kik megfogják.

16. Az Fokokon, Bátyákon senki hivatallya kívül ne járjon Élete veszedelme alatt.

17. Az kinek hol rendelt helye vagyon, éjjel nappal szorgalmasan

vigyázzon, mert ha gondviseletlensége miatt oly fogyatkozás esik, meghal érette.

18. Az strázsamesterek minden éjszakán szorgalmasan megjárják a strázsákat, melyre derekasabb gondviselése Székely László Uram eő kegyelmének lévén, az több strázsamesterek ő kegyelmétől hallgassanak, ha ki közülök hivataljába el nem járna, kedvezés nélkül megbüntesse eő kegyelme, minthogy az egész városnak veszedelmét vagy megmaradását illetné azok hivatallyok. Az Czirkülok is, kik jól nem vigyáznának, avagy oda nem mennének az hova küldettének, meghaljanak érette.

19. Hadnagyok és egyéb tisztviselők is szorgalmas vigyázásban legyenek, ki ki nekik rendeltetett helyökön.

20. Az mely kapuk nyitva lesznek, soha Porkoláb vagy hadnagy nélkül ne legyenek, életök és tiszték vesztések alatt.

21. Ha valami fogyatkozást látnak az szükségnek idején, az Generalisok az városi civilis jurisdictionk præjudiciuma nélkül quoad militaria et defensionem Civitatis, ugmint fokokra és bástyákra rendeltetett vitézlő rendeknek, szabadon parancsollyanak, hasonlóképpen az városi tisztviselők is, ha mi olyan szükségét látnak, parancsolhassanak a Præsidiariusoknak; az kik ez két fél között szófogatatlanok találatnának, érdemök szerint való büntetéssel, kiki competens bírāja által megbüntetődjék, mint az város veszedelmében és megmaradásában jár az hittell való kötelesség is, nem mást kívánván e kívül.

22. Senki az mi vagy Polgár Mester és Király Biró uramék hirünk nélkül se titkon se nyilván gyülekezetet ne tegyen, sőt az ki ellenkezőben kimegyen is, senki hir és engedelem nélkül se litre, se másképpen az Ellenséggel ne beszéljen, Élete veszedelme alatt.

23. Ha fejedelmi méltóságunk, Életünk vagy igaz hiveink ellen, vagy ez Szeben városának és annak lakosinak ártalmokra veszedelmekre valót, hallana, látna, vagy értene akárki is, azt semmiképpen eltitkolni ne merészelje, hanem azt igazán és hiven minekünk megjelentse, itt levő Tanács uraknak vagy botja alatt levők Polgármester és Királybiró uraimnak. Az ki híreket hallana is Tisztviselőjének tartozzék megjelenteni minden haladék nélkül. Ha ki peniglen ez város és az közönséges jónak ártalmára való híreket költene, meghaljon.

24. Ha az Ellenségtől vagy másoktól is akárkitől Levelek, jegyzések hozatnának, senki addig élete vesztése alatt megnézni ne merészelje, míg nekünk vagy Tanács ur hiveinknek vagy Polgármester uramnak kezébe nem adja.

25. Minden rendbeli Tisztviselők és az egész nemesség minden reggel öt óraker, hasonlóképpen délután is két óraker Palotánkra tar-

toznak feljönni és innét várni ordinantiát. Az mely nemes uraimon peniglen bizonyos hivatal nem rendeltetett, gyakrabban itt a Palotán fen legyenek és magunk személyünkre vigyázzanak.

26. Minden háznál elegendő víz legyen kádakban és egyéb edényekben és az tűzre szorgalmatosan vigyáztasson kiki házánál. Ha valahol Tűz támadna az ellenségnek az városhoz közel avvagy alatta létekor, senki állását el ne hagyja, hanem arra rendeltetett emberek viseljenek gondot a Tűz oltásra; ha ki gyuladás alatt kapdosna vagy házat verne, meghaljon érette.

27. Éjszaka se nappal senki se lövöldözzön, ha nappal szükség kívül lövöldöz, megpálcáztassék, az éjszakaiért meghaljon.

28. Az kapunak zárlása, nyitása, világos időben legyen és minek-előtte az öreg kaput megnyitnák, az kis kapun egy Tizedalja kész fegyverrel, feltekert puskákkal kimenjen, megnézze a kapuk tájját, ugy eresszessék le a derék kapu; megnyitván az kaput, az leshelyeket, kerteket és hostátokat megjárják.

29. Valaki ok nélkül való lármát csinálna, meghaljon érette. Az ki zendülésnek vagy az Ellenségnek jelenlétében idején elő nem állana jó fegyverrel, készülettel, vagy rendelt helyre nem sietne, az szerént meghaljon.

30. Ez mostani állapotot néző minden dolgok az zászló alatt szokott processus szerint revideáltatván, Birák az Nemesség vitézlő és városi rendek közül elegyest legyenek azoknak az Inctusoknak (= perbevont, alperes) casusaiban, kik Polgármester, Király és Székbiráinak botjok alatt nincsenek. És noha most minden dolgok az zászló alatt szokott processus szerint revideáltatnak, mindazáltal salvo jure et usu et consuetudine ritu ac Processu saxonico permanente. De maradnak fenn ez edictumok csak ez mostani egy casusban. Secus non facturi. Datum in civitate nostra Cibiniensi. Die 8. Julii, anno 1686. *Apaŕfi.*

Öt példányban, borított pecséttel ellátva mindenik, a Teleki-levéltárban, Maros-Vásárhelytt, Missilisek 761. sz. a.

Közli:

KONCZ JÓZSEF.